

Forslag til lov om arbejderbeskyttelse indenfor handels- og kontorvirksomhed.

(Vedtaget af folketinget ved 3. behandling den 1. juni 1954.)*

Afsnit I.

Kapitel 1. Lovens område m. v.

§ 1.

Stk. 1. Denne lov omfatter handels- og kontorarbejde af enhver art, offentligt eller privat, hvorved arbejdere (medhjælpere) anvendes i en arbejdsgivers tjeneste. Undtaget er dog lager- og pakhusharbejde samt transportarbejde, herunder lastning og losning.

Stk. 2. Medmindre andet måtte følge af lovens enkelte bestemmelser, finder den dog ikke anvendelse på arbejde, der udføres alene af sådanne medlemmer af arbejdsgiverens familie, som hører til hans husstand.

Stk. 3. For arbejder, der udføres af militære, og som kan henregnes til egentlig militærtjeneste, kan der af socialministeren efter samråd med forsvarsministeren fastsættes sådanne undtagelser, som hensynet til tjenestens tarv nødvendiggør.

Stk. 4. Hvor flere personer arbejder på samme arbejdssted, men uden at der mellem dem indbyrdes eller mellem dem og trediemand består et arbejdsforhold som mellem arbejdsgiver og arbejder, kan direktøren for arbejdstilsynet, hvis han skønner, at der foreligger en ulykkes- eller sundhedsfare, som bør imødegås, bestemme, at arbejdsstedet (arbejdsforholdet) henføres under loven. Det samme gælder, hvor flere arbejdere (medhjælpere) i fællesskab påtager sig et arbejde.

Stk. 5. I tvivlstilfælde afgør socialministeren efter forhandling med direktøren for arbejdstilsynet og arbejdsrådet, jfr. lov nr. 226 af 11. juni 1954 om almindelig arbejderbeskyttelse § 61, hvorvidt visse arter af virksomheder eller beskæftigelser falder ind under loven eller dennes enkelte afsnit. Socialministerens afgørelse kan indenfor en frist af 6 uger indbringes for domstolene.

Stk. 6. Mener en virksomhed, at den med urette er henført under loven eller dennes enkelte afsnit, kan den inden 14 dage efter, at den er blevet underrettet om direktøren for arbejdstilsynets afgørelse, indanke denne for arbejdsrådet, hvis afgørelse atter indenfor en frist af 14 dage kan indannes for socialministeren. Dennes afgørelse kan indenfor en frist af 6 uger indbringes for domstolene.

§ 2.

Stk. 1. I det omfang og på den måde, som socialministeren fastsætter, skal virksomheder foretage anmeldelse til arbejdstilsynet og føre registre.

*) Se tillæg A. sp. 53; tillæg B. sp. 737 og 1141; folketingstidende: fremsættelsen sp. 37, 1. behandling sp. 192, 2. behandling sp. 5643, 3. behandling sp. 5973.

Stk. 2. Enhver første ibrugtagen eller væsentlig ombygning efter denne lovs ikrafttræden af lokaler eller arbejdspladser, hvor arbejdere (medhjælpere) skal beskæftiges i en arbejdsgivers tjeneste på fast arbejdsplads, skal af virksomheden anmeldes til arbejdstilsynet. Ved opførelse eller større ombygning af ejendomme, der helt eller delvis agtes anvendt på foran nævnte måde, skal der af ejeren (bygherren) gøres anmeldelse til arbejdstilsynet inden byggearbejdets påbegyndelse.

Stk. 3. Enhver, som vil oprette eller omdanne en under denne lov hørende virksomhed, er berettiget til at indhente arbejdstilsynets udtalelse om, hvorvidt der af hensyn til bestemmelserne i loven og de i henhold til denne udfærdigede forskrifter er noget at indvende imod den lagte plan. Den, der ønsker en sådan udtalelse, skal til arbejdstilsynet indsende fyldestgørende tegninger over arbejdsstedets indretning samt iøvrigt meddele arbejdstilsynet de oplysninger angående indretningen, som dette måtte ønske.

Stk. 4. For virksomheder, hvor der foreligger særlig ulykkes- eller sundhedsfare, kan socialministeren bestemme, at planer til ny- eller ombygninger skal være godkendt af arbejdstilsynet, forinden de bringes til udførelse.

Stk. 5. Direktøren for arbejdstilsynet er berettiget til i statistisk øjemed at kræve meddelt oplysninger om arbejdernes (medhjælpernes) antal, køn, alder og sundhedsforhold samt om antal, art og størrelse af maskiner, apparater og andre tekniske hjælpemidler, dog at offentliggørelse af sådan statistik ikke sker ved nævnelse af navn eller firma.

§ 3.

Stk. 1. Arbejdsgiveren har ansvar for overholdelsen af de ham ifølge denne lov påhvilende pligter.

Stk. 2. Arbejdsgiverne kan dog ved større virksomheder — og under særlige omstændigheder også ved mindre bedrifter — overføre varetagelsen af disse pligter og ansvaret for deres overholdelse til driftsledere eller andre pålidelige og tilstrækkeligt kvalificerede tilsynsførende, men for at arbejdsgiverne herigennem selv skal kunne blive fri for ansvaret, er det dog en betingelse, at det på tydelig måde er tilkendegivet de pågældende, indenfor hvilke lokale eller faglige områder og i hvilket omfang ansvaret for overholdelsen af arbejdsgivernes pligter efter denne lov er overført til dem, og at arbejdsgiverne fører det efter forholdene rimelige tilsyn med, at vedkommende driftsledere eller tilsynsførende varetager hvervet på tilbørlig måde.

Stk. 3. Har en driftsleder eller tilsynsførende handlet efter udtrykkelig ordre fra arbejdsgiveren eller en anden foresat, bliver denne alene ansvarlig.

Stk. 4. I det omfang, hvori det særlig måtte være bestemt i loven, eller med tilslutning af arbejdsrådet i de i henhold dertil udfærdigede forskrifter kan ansvar for overholdelsen af de i lovens afsnit II indeholdte bestemmelser angående arbejdssteder og tekniske hjælpemidler efter omstændighederne også gøres gældende overfor andre såsom udlejere af lokaler, brugere, leverandører eller opstillere af tekniske hjælpemidler.

Stk. 5. Forsåvidt angår arbejdssteder, der er inddraget under loven i henhold til § 1, stk. 4, påhviler ansvaret den, der må anses for leder, eller, såfremt ingen bestemt deltager i arbejdet kan anses for leder, enhver på arbejdsstedet beskæftiget person.

Stk. 6. I det omfang, hvori det nærmere er fastsat, har også arbejderne (medhjælperne) ansvar for overholdelsen af lovens bestemmelser, jfr. § 5 og § 7, nr. 9 og 20.

Afsnit II.

Bedriftsfarer.

Kapitel 2. Fælles bestemmelser.

§ 4.

Stk. 1. Arbejdsgiveren skal ved indretning af arbejdssted og produktionsmidler samt ved tilrettelægning af arbejdsprocesser sørge for, at arbejderne (medhjælperne) er tilbørligt værnede mod ulykkestilfælde og sundhedsskadelig påvirkning. Han skal ved instruktion og rimeligt tilsyn sikre, at arbejdet udføres på forsvarlig måde under hensyntagen til ulykkes- og sundhedsrisikoen.

Stk. 2. Arbejdsgiveren skal i videst muligt omfang sørge for, at arbejderne (medhjælperne) er gjort bekendt med de sygdoms- og ulykkesfarer, der eventuelt er forbundet med deres arbejde, samt med de forholdsregler, der må iagttages for at undgå disse farer. Dette skal særlig iagttages overfor nyantagne arbejdere (medhjælpere), lærlinge og unge arbejdere (medhjælpere), der i fornødent omfang skal indøves i anvendelsen af nævnte forholdsregler.

§ 5.

Stk. 1. Arbejderne (medhjælperne) skal medvirke til, at de foranstaltninger, der er truffet for at sikre dem mod skadelige påvirkninger eller ulykker, virker efter deres bestemmelse, og de skal i det hele iagttage forsigtighed og orden på arbejdsstedet.

Stk. 2. Arbejderen (medhjælperen) skal have sin opmærksomhed henvendt på, om værktøj, redskaber, apparater og maskinelle indretninger er i orden, og han skal, såfremt dette ikke er tilfældet og han ikke selv kan rette manglen, straks meddele det til sin foresatte, eventuelt gennem tillidsmanden eller sikkerhedsrepræsentanten.

Stk. 3. Kommer en arbejder (medhjælper) til skade under arbejdet, skal han snarest muligt anmelde det til sin foresatte eller på det dertil anordnede sted, og han må ikke genoptage arbejdet, forinden der er foretaget det fornødne overfor beskadigelsen.

Stk. 4. Forsåvidt der er indrettet særlige, af arbejdstilsynet godkendte spiserum, kan det af tilsynet forbydes arbejdere (medhjælpere) at indtage måltider i arbejdsrum, jfr. § 7, nr. 11, medmindre arbejdets særlige art kræver arbejdernes tilstedeværelse i arbejdsrummet.

§ 6.

Socialministeren er beføjet til, hvor særlige forhold måtte foreligge, efter forhandling med direktøren for arbejdstilsynet og arbejdsrådet at tilstede lempelser i de i dette afsnit indeholdte bestemmelser og de i medfør heraf udfærdigede forskrifter. Ved de regler, der i henhold hertil udfærdiges, bemyndiges direktøren for arbejdstilsynet til i enkelttilfælde at tilstede lempelser med hensyn til opfyldelsen af de i regulativer og forskrifter indeholdte bestemmelser.

Kapitel 3. Særlige regler.

A. Sundheds- og velfærdsforanstaltninger på arbejdsstedet.

§ 7.

For virksomheder, der beskæftiger arbejdere (medhjælpere) på fast arbejdssted, skal følgende bestemmelser opfyldes, når en virksomhed tager lokaler i brug, der ikke indenfor det sidste år har været anvendt til samme art af virksomhed, eller når en virksomhed

foretager en væsentlig ombygning af lokaler, selvom disse har været anvendt til samme art af virksomhed:

Nr. 1. Loftshøjde. Arbejdsrum skal have en loftshøjde af mindst 2,5 m. I arbejdslokaler, hvor der foregår en stærk udvikling af hede, fugtighed, støv, os, røg, stank o. lign. eller fremkommer giftige eller eksplosive luftarter, skal loftshøjden være mindst 3 m. Socialministeren kan bestemme, at det samme skal gælde i virksomheder, hvor særlige sundhedsmæssige hensyn gør sig gældende.

Nr. 2. Luftrum. Arbejdsrum skal indeholde et luftrum af 12 m³ for hver i rummet beskæftiget arbejder (medhjælper). Hvor der er truffet effektive foranstaltninger med hensyn til luftfornyelse, kan det krævede luftrum nedsættes, dog ikke til under 8 m³. Hvor andre end de beskæftigede opholder sig i lokalerne, f. eks. i butiklokaler med betydelig tilgang af kunder, kan der af arbejdstilsynet påbydes en forholdsmæssig forhøjelse. Ved beregning af luftrummet kommer højder over 4 m ikke i betragtning.

Nr. 3. Gulve. Arbejdsrummets gulv skal være af en efter arbejdets art passende beskaffenhed. Det må ikke ligge lavere end 1 m under jordsmonnet, medmindre der er truffet sådanne foranstaltninger, at en lavere beliggenhed efter tilsynets skøn må anses for ikke at forringe arbejdslokalet. Der skal træffes foranstaltning til modvirkning af, at fugtighed fra grunden trænger ind gennem gulv og væg. Gulv og væg skal slutte tæt til hinanden.

Nr. 4. Tag, vægge og lofter. Tag, vægge og lofter i arbejdsrum skal yde fornøden tæthed og varmeisolation. Vægges og lofters bestrygning skal vedligeholdes på tilbørlig måde, og hvidtning skal fornyes med passende mellemrum. Tapet på vægge og lofter i arbejdsrum kan forbydes af tilsynet, hvor anvendelsen må anses for uheldig af sundheds- eller renlighedshensyn.

Nr. 5. Belysning. Belysningsforholdene skal være således ordnet, at arbejdet kan udføres, uden at arbejderens syn påvirkes uheldigt deraf. Hvor det ikke vil betyde en afgørende ulempe for virksomhedens drift, skal der i lokaler, hvor arbejde regelmæssigt foregår, være adgang for tilstrækkeligt dagslys. Kunstig belysning skal være af passende art og styrke og skal være således indrettet, at den ikke blænder arbejderne eller fremkalder uheldige skyggevirkninger.

Nr. 6. Rengøring. Arbejdsstedet skal tilbørligt renholdes. Rengøring skal, såvidt gørligt, udføres udenfor arbejdstiden og på en sådan måde, at der ikke udvikles støv. Hvor rengøring af tekniske grunde må foretages i arbejdstiden, skal der træffes foranstaltninger til at undgå forurening af luften med støv eller skadelige stoffer.

Nr. 7. Temperatur. Arbejdsrum skal i arbejdstiden have en under hensyn til arbejderne og arbejdets art passende varmegrad. I den kolde årstid skal spiserum være opvarmet.

Nr. 8. Drikkevand. Arbejderne (medhjælperne) skal have let adgang til rigeligt, sundt og friskt drikkevand. Forsyningen hermed skal ske på forsvarlig og hygiejnisk måde.

Nr. 9. Vaskeindretninger og bade. I eller i passende nærhed af omklædningsrum eller, hvor sådanne ikke findes, arbejdsrum skal der — medmindre arbejdstilsynet efter forholdene anser det for unødvendigt — findes hensigtsmæssige og tilbørligt renholdte vaskeindretninger i passende antal. Gør sundhedshensyn eller arbejdets art det påkrævet, kan der kræves tilførsel af varmt vand til vaskeindretningerne og om fornødent kræves indrettet passende vaske- og baderum med varmt vand, som arbejderne (medhjælperne) er forpligtet til at benytte. Hvor arbejderne (medhjælperne) beskæftiges med giftige, ætsende eller på anden måde sundhedsfarlige stoffer, hvis fjernelse fra huden kræver anvendelse af særlige rens-

ningsmidler, påhviler det arbejdsgiveren at stille disse til rådighed for arbejderne (medhjælperne); nødvendiggør de nævnte stoffer, at arbejderne (medhjælperne) bruger længere tid til vask end ved almindeligt arbejde, kan arbejdstilsynet påbyde, at der skal gives dem adgang til uden tab af arbejdsindtægt at benytte vaske- og baderum i 10 minutter før hovedmåltid; arbejderne (medhjælperne) er forpligtet til i dette tidsrum at fjerne de nævnte stoffer fra huden. Hvor vaske- og badeindretninger ikke er umiddelbart ved eller i garderobe, skal der gives mulighed for, at arbejderne (medhjælperne) sikkert kan opbevare deres håndklæder og rensedmidler.

Nr. 10. Garderober, cykleskure m. v. I virksomheder, hvor omklædning finder sted, skal der være adgang til ugenert omklædning for hvert køn for sig, og det kan, hvor det efter tilsynets skøn er muligt at indrette sådanne, kræves, at der skal findes passende beliggende og forsvarligt indrettede omklædningsrum for hvert køn for sig. Arbejdernes (medhjælpernes) tøj skal opbevares på hensigtsmæssig måde. Opbevaringen må ikke finde sted i spiserum, medmindre tilsynet tillader det, og i arbejdsrum kun, forsåvidt der dertil er indrettet passende skabe, medmindre tilsynet skønner dette upåkrævet. Arbejdsrådet kan dog efter indstilling af direktøren for arbejdstilsynet bestemme, at der for visse kategorier af virksomheder ikke skal stilles særlige krav med hensyn til opbevaringen af arbejdernes (medhjælpernes) tøj. Hvor arbejdstøj er særlig udsat for forurening, kan det påbydes, at det skal opbevares adskilt fra de klædningsstykker, der ikke bruges under arbejdet. Cykler og lignende befordringsmidler, der anvendes af arbejderne (medhjælperne) ved befordring til arbejdsstedet, skal i arbejdstiden kunne opbevares på hensigtsmæssig måde, forsåvidt ikke de stedlige forhold umuliggør det.

Nr. 11. Opholds- og spiserum. Der skal anvises arbejderne (medhjælperne) passende plads til at indtage deres måltider og gives dem mulighed for at opvarme medbragt mad og drikke. Hvor arbejdets art gør det påkrævet eller naturligt, at arbejderne (medhjælperne) ikke spiser i arbejdslokalet, skal der indrettes passende spiserum for vedkommende arbejdere (medhjælperne), hvis dette iøvrigt er rimeligt. Det samme kan af tilsynet påbydes i andre tilfælde, forsåvidt det ikke volder virksomheden meget store vanskeligheder at indrette sådanne spiserum, hvor arbejderne (medhjælperne) kan opholde sig i aftalte og påbudte hvilepauser, jfr. § 5, stk. 4.

Nr. 12. Aftrædelsesrum. Der skal forefindes forsvarligt indrettede og passende beliggende aftrædelsesrum i tilstrækkeligt antal og forsynet med papir; de skal såvidt muligt være forsynet med vandudskylning. Særskilt aftrædelsesrum skal forefindes for hvert køn, medmindre der normalt beskæftiges færre end 5 af det ene køn.

Nr. 13. Stole. Til arbejdere (medhjælperne), hvis arbejde uden fordyrelse af eller ulempe for produktionen kan foregå i siddende stilling, skal der anvendes hensigtsmæssigt indrettede stole. Foregår arbejdet i stående stilling, kan det kræves, at der anbringes siddepladser, som kan benyttes, når der under arbejdet måtte være anledning dertil, forsåvidt anbringelsen kan ske uden at lægge arbejdet hindringer i vejen og uden at frembyde fare for arbejderne (medhjælperne).

Nr. 14. Luftfornyelse m. v. Der skal på hensigtsmæssig måde, så tilfredsstillende som skyldigt hensyn til virksomhedens art tillader det, sørges for tilstrækkelig tilførsel af frisk luft, om fornødent ved luftfornyelse ad kunstig vej, idet dog skadelig luftstrømning skal søges undgået.

Nr. 15. Røg, damp, giftige og eksplosive luftarter m. v. Sundhedsskadelige eller eksplosive luftarter samt røg, damp, stærk hede eller stank, som udvikler sig i enkelte arbejds-

rum eller i dele af bedrifter, skal såvidt muligt fjernes på udviklingsstedet og hindres i at trænge ind i andre arbejdsrum. Hvor sundhedsskadelig forurening af luften ikke kan undgås, skal der træffes enhver mulig foranstaltning til beskyttelse af arbejderne (medhjælperne). Arbejderne (medhjælperne) skal såvidt muligt beskyttes mod stærk varme- eller kuldepåvirkning.

Nr. 16. Skadelig fugtighedsgrad. Medfører arbejdsprocessen skadelig afvigelse fra luftens naturlige fugtighedsgrad, skal der træffes enhver mulig foranstaltning til at beskytte arbejderne (medhjælperne) mod virkningerne heraf.

Nr. 17. Støv. Arbejdsprocesserne skal såvidt muligt være støvfri. Kan udvikling af støv ikke undgås, skal der i det omfang, hvori det er muligt, træffes hensigtsmæssige foranstaltninger til at beskytte arbejderne (medhjælperne) herimod.

Nr. 18. Giftige og andre sundhedsskadelige stoffer. I enhver virksomhed, hvor giftige eller andre for arbejderne (medhjælperne) sundhedsskadelige stoffer fremstilles, udvikles, anvendes, pakkes, udvejes, forhandles o. s. v., skal der træffes fornødne foranstaltninger til beskyttelse af arbejderne (medhjælperne). Sådanne stoffer skal erstattes med mindre farlige stoffer, hvor dette kan ske uden uforholdsmæssig ulempe for virksomheden. Socialministeren kan efter forhandling med direktøren for arbejdstilsynet og arbejdsrådet helt eller delvis forbyde fremstilling eller anvendelse af særlig farlige stoffer eller gøre anvendelsen betinget af, at alle beholdere og anden emballage, i hvilke stoffet findes i ren eller blandet form, bærer tydelig angivelse heraf.

Nr. 19. Smittefare. Hvor arbejdsprocessen eller de forhold, hvorunder arbejdet foregår, rummer særlig mulighed for smitte, skal der træffes passende foranstaltninger herimod.

Nr. 20. Personlige beskyttelsesmidler m. v. Er det ikke på anden måde muligt at beskytte arbejderne (medhjælperne) mod sundhedsskadelige påvirkninger, skal der, hvor det er gørligt, anvendes personlige beskyttelsesmidler såsom hensigtsmæssige masker, handsker, briller og indåndingsapparater. Udgifterne herved afholdes af arbejdsgiveren. Arbejderne (medhjælperne) er forpligtet til at anvende de påbudte beskyttelsesmidler.

Nr. 21. Sovesteder. Er arbejdsstedet så afsides eller isoleret beliggende, at arbejderne (medhjælperne) ikke uden videre kan skaffe sig ophold for natten, skal arbejdsgiveren sørge for forsvarligt indrettede sovesteder, særskilt for mænd og kvinder.

B. Forebyggelse af ulykkestilfælde.

§ 8.

Stk. 1. De af loven omfattede bygningsværker, bedriftsindretninger og tekniske hjælpemidler skal være udført forsvarligt samt benyttes og vedligeholdes på forsvarlig måde. På områder, hvor der findes anerkendte normer, skal disse følges ved nyanlæg og nyanskaffelser. Hvor forholdene giver anledning dertil, skal arbejdsgiveren for at konstatere forsvarligheden lade foretage undersøgelser, prøver eller besigtigelser, eventuelt ved særlig sagkyndige.

Stk. 2. Ved indretning af bygninger og bedriftsanlæg skal det bl. a. iagttages, at arbejdsstedet forsynes med færdselsveje, trapper og udgange, der tilbørligt sikrer arbejderne (medhjælperne) under brand eller andre farefulde forhold, samt at farlige fordybninger o. lign. indhegnes eller dækkes. Gulve skal holdes i en sådan stand, at fare for fald er tilbørligt afværget, og at transport af materialer eller færdige produkter kan ske uden fare. Der skal være den af hensyn til ulykkesfaren fornødne og hensigtsmæssige belysning.

Stk. 3. Indretninger til værn mod ulykkesfarer skal være hensigtsmæssige og anbragt på rigtig måde samt være forsvarligt vedligeholdt.

Stk. 4. Til udførelse af særlig farlige arbejder må ikke anvendes arbejdere (medhjælpere), om hvilke arbejdsgiveren ved eller burde vide, at de efter deres legemlige eller åndelige tilstand må anses for uskikket dertil. Ligeledes må arbejdsgiveren ikke beskæftige arbejdere (medhjælpere), der ham bekendt lider af besvimelsesanfald, svimmelhed, tunghørhed, stærk nærsynethed eller andre lidelser, ved arbejder, hvor tilstedeværelsen af disse lidelser kan betyde en særlig fare for arbejderne (medhjælperne) omgivelser, jfr. herved lov om udøvelse af lægegerning nr. 72 af 14. marts 1934 § 12.

Stk. 5. I tilfælde, hvor tilstedeværelse af ovennævnte lidelser kan betyde en særlig fare for arbejderne (medhjælperne) selv, men ikke for deres omgivelser, kommer samme bestemmelse til anvendelse, men i sådanne tilfælde vil direktøren for arbejdstilsynet — efter forudgående forhandling med invalideforsikringsretten — kunne meddele dispensation, såfremt arbejdsforbudet i væsentlig grad begrænser pågældendes muligheder for at opnå arbejde.

Stk. 6. Forsåvidt det må skønnes at rumme en særlig fare for en arbejder (medhjælper), at han går alene ved en arbejdsproces, er arbejdstilsynet berettiget til at kræve, at virksomheden tilrettelægger sit arbejde på en sådan måde, at denne fare imødegås.

§ 9.

Stk. 1. Personer, der fremstiller, leverer, forhandler, udlejer, udlåner og installerer maskiner, maskindele, apparater eller andre tekniske hjælpemidler til anvendelse ved handels- og kontorarbejde, er underkastet de i § 17, stk. 1—4, i lov nr. 226 af 11. juni 1954 om almindelig arbejderbeskyttelse indeholdte bestemmelser. Endvidere finder nævnte lovs § 17, stk. 6—7, tilsvarende anvendelse. Disse bestemmelser gælder, uanset af hvem de pågældende tekniske hjælpemidler skal anvendes.

Stk. 2. Foranstående bestemmelser fritager ikke brugeren for det ham iøvrigt efter nærværende lov påhvilende ansvar.

§ 10.

Stk. 1. I virksomheder og ved arbejde, der er omfattet af denne lov, skal der findes de efter arbejdstilsynets skøn fornødne midler til første hjælp i ulykkestilfælde, ligesom direktøren for arbejdstilsynet kan påbyde indretning af særlig skadestue i større virksomheder, hvis det findes påkrævet.

Stk. 2. Hvor der på en arbejdsplads beskæftiges mindst 20 arbejdere (medhjælpere), kan det af tilsynet påbydes, at mindst een af de beskæftigede skal have gennemgået et af direktøren for arbejdstilsynet anerkendt kursus i nødhjælp.

§ 11.

Stk. 1. Forsåvidt de i handels- og kontorvirksomheder benyttede maskiner, beholdere med dampe eller luftarter under tryk eller andre beholdere, transportindretninger, bygninger m. m. samt arbejdsprocesser efter arbejdstilsynets skøn frembyder en sådan fare, at der er grund til at træffe foranstaltninger herimod, er de pågældende indretninger undergivet de i §§ 19—29, jfr. § 10, stk. 2, i lov nr. 226 af 11. juni 1954 om almindelig arbejderbeskyttelse indeholdte bestemmelser.

Stk. 2. Bestemmelserne i §§ 19—25 og 29 i lov nr. 226 af 11. juni 1954 om almindelig arbejderbeskyttelse finder anvendelse, uanset af hvem de pågældende tekniske hjælpemidler anvendes.

Afsnit III.

Arbejdstid.

Kapitel 4. Arbejdstidsbestemmelsernes område.

§ 12.

Stk. 1. Reglerne i nærværende afsnit finder ikke anvendelse på statens tjenestemænd. Forsåvidt der i de almindelige arbejdstidsregler for statens tjenestemænd indeholdes eller ønskes optaget bestemmelser, der ikke opfylder de i nærværende afsnit givne forskrifter, vil sådanne bestemmelser dog være at forelægge socialministeren til godkendelse.

Stk. 2. Socialministeren træffer efter forhandling med direktøren for arbejdstilsynet og arbejdsrådet samt vedkommende fagminister og faglige hovedorganisationer afgørelse af, hvorvidt og i hvilket omfang bestemmelserne i dette afsnit skal finde anvendelse på kommunernes tjenestemænd.

Stk. 3. Repræsentanter og agenter og handelsrejsende udenfor virksomhedens faste arbejdssted og overordnede funktionærer omfattes ikke af bestemmelserne i dette afsnit.

Stk. 4. Under ekstraordinære forhold kan socialministeren træffe bestemmelse om, at virksomheder, der fremstiller og leverer materiel og fornødenheder af enhver art til forsvarsvæsenet, fritages for at følge de i § 13 anførte bestemmelser om arbejdstid m. v.

Kapitel 5. Arbejdstidens beliggenhed.

§ 13.

Stk. 1. Arbejdstiden skal tilrettelægges således, at der i hvert døgn gives arbejderne (medhjælperne) en hvileperiode af mindst 11 på hinanden følgende timer. I virksomheder, der arbejder med flerholdsdrift, kan hvileperioden ved skiftning af hold nedsættes til 8 timer. Nødvendigt kontorarbejde i tilslutning til lastning og losning omfattes ikke af dette stykkes bestemmelser.

Stk. 2. I tilfælde, hvor naturomstændigheder, ulykker, maskinsammenbrud eller andre lignende uforudsete begivenheder har forstyrret den regelmæssige drift eller udsætter den for forstyrrelser, kan arbejdstilsynet efter derom modtaget skriftligt andragende og for en nærmere begrænset tid tilstede afvigelse fra bestemmelserne i stk. 1, indtil den regelmæssige drift atter er tilvejebragt eller sikret. Når arbejdets udførelse efter dets art ikke kan opsættes, eller når en indtrådt forstyrrelse eller skade kræver uopholdelig udbedring, skal det dog være tilstrækkeligt, at skriftlig meddelelse om den derved nødvendiggjorte afvigelse snarest muligt efter arbejdets påbegyndelse afgives til arbejdstilsynet.

Stk. 3. Endvidere kan direktøren for arbejdstilsynet tillade afvigelse fra bestemmelsen i stk. 1, forsåvidt dette nødvendiggøres af, at arbejdets udførelse efter dets art ikke kan opsættes, eller forsåvidt angår særlige arbejdsformer, som gør en afvigelse nødvendig. Bestemmelsen i stk. 2, sidste punktum, finder tilsvarende anvendelse.

Kapitel 6. Søn- og helligdagsfrihed.

§ 14.

Stk. 1. Det er med undtagelse af de i § 12 nævnte tilfælde forbudt at beskæftige arbejdere (medhjælperne) i et helligdagsdøgn. Helligdagsdøgnet fastlægges til de 24 timer, der går forud for det klokkeslæt, hvorpå en arbejder (medhjælper) normalt begynder arbejdet på

søgnedage eller undtagelsesvis på søn- og helligdagsaftener, jfr. stk. 2, nr. 14. På grundlovsdagen må der ikke arbejdes efter kl. 12.

Stk. 2. Fra bestemmelserne i stk. 1 undtages:

- 1) post-, telegraf- og telefonvæsenet samt fyrvæsenet,
- 2) transportvirksomhed — herunder lastning og losning og de i tilslutning hertil nødvendige arbejder — og de for transportmidlers vedligeholdelse nødvendige, uopsættelige arbejder,
- 3) vand-, gas- og elektricitetsværker og andre virksomheder, der tjener et alment formål, forsåvidt angår de til driftens vedligeholdelse nødvendige arbejder,
- 4) hotel- og restaurationsvirksomheder samt forlystelsesetablissementer,
- 5) budtjeneste,
- 6) kontorarbejde i en periode af indtil 14 dage årlig i forbindelse med virksomhedens årlige regnskabs- og statusopgørelse eller i forbindelse med udsalg,
- 7) arbejde, der ifølge reglerne i lukkeloven må finde sted på søn- og helligdage samt i den tid, der medgår til tilrettelægning og oprydning,
- 8) arbejde i butikker de sidste 14 dage forud for juleaften,
- 9) arbejde, der alene eller for den væsentlige del består i at holde vagt,
- 10) forberedende eller supplerende arbejder, udførelse af reparationer, renholdelse, oprydning eller optælling af varer, forsåvidt disse arbejder er nødvendige af hensyn til en virksomheds normale gang og ikke kan udføres indenfor den normale arbejdstid,
- 11) arbejde, som er uomgængelig nødvendigt for, at anlæg, maskiner, råstoffer eller produkter ikke skal tage skade,
- 12) arbejde ved fremstilling af dagblade i det omfang, som nærmere fastsættes af socialministeren efter forhandling med vedkommende organisationer samt direktøren for arbejdstilsynet og arbejdsrådet,
- 13) mejerier og mælkeforsyninger, forsåvidt angår tiden fra kl. 5 til kl. 12 pågældende helligdag,
- 14) arbejde, der i medfør af aftale mellem parterne udføres i tilslutning til ugens arbejde enten indtil senest kl. 6 søndag morgen eller tidligst fra kl. 22 søndag aften.

Stk. 3. De i § 13, stk. 2 og 3, omhandlede regler finder tilsvarende anvendelse med hensyn til søn- og helligdagsarbejde.

§ 15.

Stk. 1. Socialministeren er bemyndiget til efter indhentet erklæring fra direktøren for arbejdstilsynet, arbejdsrådet samt vedkommende arbejdsgiver- og arbejderorganisationer at tilstede undtagelser fra det i § 14, stk. 1, indeholdte forbud mod arbejde på søn- og helligdage i følgende tilfælde:

- a) når pågældende virksomheder efter deres natur kun kan drives på bestemte tider af året eller er afhængige af elementære drivkræfter eller andre uregelmæssigt virkende forhold;
- b) når hensyn til befolkningens forsyning med livsfornødenheder gør det nødvendigt;
- c) når pågældende virksomheder ifølge deres beskaffenhed kræver uafbrudt drift. Forsåvidt kun et led i en virksomhed er af en sådan beskaffenhed, at dispensationen er ubetinget nødvendig, kan dispensationen dog også gives for tilsluttende led i virksomheden, forsåvidt det vil medføre urimelige anlægs- eller driftsudgifter, hvis dispensationen ikke udstrækkes til sådanne led;

- d) når en dispensation for en mindre del af de i en virksomhed beskæftigede muliggør en væsentligt højere produktion og beskæftigelse i virksomheden. En sådan dispensation skal være tidsbegrænset, men kan gentages;
- e) når der mellem arbejdsgivere og arbejdere (medhjælpere) i pågældende virksomhed er afsluttet bindende overenskomst om søn- og helligdagsarbejde.

Stk. 2. Det skal i dispensationen bestemmes, i hvilket omfang der skal gives arbejderne frihed på søn- og helligdage.

Stk. 3. De i stk. 1 nævnte tilladelser må kun meddeles i det omfang, hvori det efter forholdene skønnes nødvendigt.

§ 16.

Stk. 1. Som erstatning for den fritid, som pågældende arbejdere (medhjælpere) måtte miste ved regelmæssigt søndagsarbejde i henhold til § 14, stk. 2, eller § 15, skal der såvidt muligt gives dem anden samlet frihed ved bortfald af tilsvarende antal arbejdstimer indenfor den normale arbejdstid i faget. Socialministeren fastsætter efter forhandling med direktøren for arbejdstilsynet og arbejdsrådet samt vedkommende arbejdsgiver- og arbejderorganisationer nærmere regler herom.

Stk. 2. Fra bestemmelsen i stk. 1 undtages budtjeneste.

Afsnit IV.

Særlige bestemmelser om børns og unge menneskers arbejde.

Kapitel 7. Lavalder og lægeundersøgelser.

§ 17.

Stk. 1. Til erhvervsmæssigt arbejde, der ikke alene består i egentlig budtjeneste, jfr. stk. 2, må ikke anvendes børn, der ikke er fyldt 14 år og lovligt udskrevet af skolen. Denne bestemmelse gælder også børn af arbejdsgiverens husstand, som hører til hans familie, forsåvidt angår deres beskæftigelse ved arbejde med anvendelse af sådanne tekniske anlæg, hjælpemidler og materialer, der kan frembyde fare for den beskæftigede, selvom vedkommende ikke iøvrigt beskæftiger arbejdere (medhjælpere) i sin tjeneste.

Stk. 2. Børn, der ikke er fyldt 14 år og lovligt udskrevet af skolen, må anvendes til egentlig budtjeneste af erhvervsmæssig karakter i indtil 2 timer daglig efter skoletid.

Stk. 3. På forslag af en kommunalbestyrelse kan der dog ved en af socialministeren efter indhentet erklæring fra direktøren for arbejdstilsynet og arbejdsrådet godkendt vedtægt træffes bestemmelse for den pågældende kommune om forbud mod eller begrænsninger i anvendelsen af børn til fornævnte budtjeneste. Der kan i vedtægten fastsættes bødebestemmelser for overtrædelser af vedtægten.

Stk. 4. Socialministeren fastsætter efter forhandling med direktøren for arbejdstilsynet og arbejdsrådet samt vedkommende fagminister en højere lavalder end 14 år for anvendelse af unge mennesker ved arbejde, som efter sin beskaffenhed eller de omstændigheder, under hvilke det udføres, er farligt for unge menneskers liv og lemmer, helbred og udvikling eller moral.

Stk. 5. Socialministeren bemyndiges til efter forhandling med direktøren for arbejdstilsynet og arbejdsrådet samt vedkommende fagminister at fastsætte en højere lavalder end 14 år for unge menneskers beskæftigelse ved ambulante handel på offentligt sted, ved anden ambulante virksomhed og ved udstillinger af varer udenfor butikker o. lign.

§ 18.

Forinden en arbejdsgiver antager en person under 18 år til arbejde, bortset fra budtjeneste, skal han forvisse sig om pågældendes alder gennem en fødselsattest. For den første udstedelse af fødselsattest i dette øjemed gives ingen betaling.

§ 19.

Stk. 1. Senest 4 uger efter at en arbejdsgiver har antaget en person under 18 år til arbejde, bortset fra budtjeneste, skal han foranledige den pågældende undersøgt af en læge, medmindre den pågældende møder med lægeattest, der ikke er over $\frac{1}{2}$ år gammel, og som vedrører arbejde af lignende art. Lægen sender omgående attesten til den fabrikinspektør, i hvis kreds virksomheden er beliggende. Forsåvidt attestens oplysninger om den unge persons helbredstilstand gør hans anvendelse til det arbejde, hvortil han er antaget, utilrådelig eller nødvendiggør, at der træffes særlige foranstaltninger til værn om ham — begrænsning af arbejdstid, særlige beskyttelsesforanstaltninger eller andet — skal fabrikinspektøren omgående meddele dette til såvel den unge person (eventuelt tillige til hans forældre eller værge) som til arbejdsgiveren og i fornødent omfang træffe aftale med denne om sådanne foranstaltninger. Forsåvidt fabrikinspektøren efter attestens indhold skønner det påkrævet, kan han nedlægge forbud mod den unges anvendelse til arbejde i virksomheden helt eller delvis, og i så fald giver han underretning som foran angivet. Anser fabrikinspektøren det efter attestens indhold for tvivlsomt, om den unge bør anvendes til det pågældende arbejde, forelægger han sagen for det lægelig-tekniske fællesudvalg, jfr. lov nr. 226 af 11. juni 1954 om almindelig arbejderbeskyttelse § 41, stk. 3. Har lægen i attesten klart tilkendegivet, at han anser pågældende for anvendelig eller uanvendelig, og mener fabrikinspektøren ikke at kunne tiltræde lægens skøn, skal sagen i alle tilfælde forelægges udvalget, der indhenter en erklæring fra vedkommende arbejds-læge. Foranstående bestemmelser finder ikke anvendelse i tilfælde, hvor arbejdsforholdet er iværksat under medvirken af invalideforsikringsretten. Såfremt fabrikinspektøren finder et af disse arbejdsforhold utilrådeligt, henleder han invalideforsikringsrettens opmærksomhed herpå. Er retten ikke enig med fabrikinspektøren, forelægges sagen for det foran nævnte udvalg; dets afgørelse af spørgsmålet er endelig.

Stk. 2. Socialministeren kan efter forhandling med direktøren for arbejdstilsynet og arbejdsrådet bestemme, at personer under 18 år indenfor enkelte faglige områder skal undersøges, umiddelbart forinden de begynder arbejdet, samt under deres beskæftigelse underkastes regelmæssige lægeundersøgelser. Undersøgelsen skal foretages af en af arbejdstilsynets læger eller af en dertil af direktøren for arbejdstilsynet udpeget læge, der skal foretage indberetning til arbejdstilsynet om undersøgelsen.

Stk. 3. Nærmere regler vedrørende fremgangsmåden ved de foran omhandlede lægeundersøgelser samt for betalingen for foretagelse af disse og udstedelsen af de fornødne lægeerklæringer fastsættes af socialministeren efter forhandling med direktøren for arbejds-

F. t. l. om arbejderbeskyttelse indenfor handels- og kontorvirksomhed.

tilsynet og arbejdsrådet, for lægeerklæringernes affattelse og betalingens vedkommende efter samråd med indenrigs- og boligministeren.

Stk. 4. Betalingen for lægeundersøgelsen og for udstedelsen af den fornødne attest herom afholdes af arbejdsgiveren. Forsåvidt det ikke er muligt at foretage lægeundersøgelsen udenfor arbejdstiden, er arbejdsgiveren forpligtet til at give arbejderen (medhjælperen) den hertil fornødne frihed.

*Kapitel 8. Unge menneskers anvendelse til aften-, nat- og søndagsarbejde.
Den daglige arbejdstids længde.*

§ 20.

Stk. 1. Med hensyn til anvendelsen af unge mennesker til arbejde om aftenen og natten gælder følgende begrænsninger:

- 1) I butikker (derunder udsalgssteder fra bagerier og konditorier), udleveringssteder, auktionslokaler og lignende må unge mennesker under 18 år ikke anvendes til arbejde i tiden før kl. 6 og efter det tidspunkt om aftenen, fra hvilket de pågældende lokaler ifølge den gældende lovgivning skal holdes lukkede for publikum; dog tillades det, at lærlinge og unge mennesker under 18 år i detailforretninger i to udsalgs måneder sammen med det udlærte personale må deltage i det fornødne oprydningsarbejde samt mærkning af varer og lignende, dog ikke ud over kl. 22 og efter at have haft en times spisetid efter lukketiden. Bortset fra de sidste 7 dage forud for juleaften skal der gives de pågældende unge arbejdere (medhjælpere) en samlet hvileperiode på mindst 12 timer i døgnet.

Endvidere kan virksomhedens indehaver indtil 12 gange årlig benytte unge arbejdere (medhjælpere) til arbejde uanset de angivne begrænsninger, dog ikke ud over kl. 22.

- 2) Unge mennesker under 18 år, der beskæftiges med kontorarbejde, der indgår som et led i en virksomhed, der omfattes af de i lov nr. 226 af 11. juni 1954 om almindelig arbejderbeskyttelse § 43, stk. 1, nr. 1—8, indeholdte bestemmelser om begrænsning i anvendelsen af unge mennesker til arbejde om aftenen og natten, må ikke benyttes til arbejde ud over de for virksomheden fastsatte tidsgrænser.

Til andet kontorarbejde må unge mennesker under 18 år kun benyttes i tiden efter kl. 18 i det omfang, i hvilket den pågældende virksomhed holdes åben for publikum.

Dog kan virksomhedens indehaver anvende de pågældende unge mennesker uanset de angivne begrænsninger til arbejde med periodiske regnskabsopgørelser, dog ikke ud over kl. 22, ligesom socialministeren efter derom indgivet andragende kan tilstå en begrænset afvigelse, for såvidt angår unge mennesker over 16 år, når sådant skønnes nødvendigt for deres faglige uddannelse.

- 3) Forsåvidt unge mennesker under 18 år beskæftiges indenfor andre områder end de i nr. 1—2 omhandlede, og en begrænsning af deres anvendelse til arbejde om aftenen og natten efter socialministerens skøn må anses for nødvendig eller ønskelig, kan ministeren efter forhandling med de faglige organisationer indenfor vedkommende område og med direktøren for arbejdstilsynet og arbejdsrådet fastsætte den fornødne begrænsning.

Stk. 2. Arbejdstiden for unge arbejdere (medhjælpere), der besøger faglige undervisningsanstalter, skal lægges således, at den ikke hindrer dem i at følge undervisningen i den fastsatte undervisningstid, der i videst muligt omfang bør lægges under hensyntagen til den normale arbejdstid indenfor faget.

§ 21.

Den adgang, som § 14, stk. 2, og § 15 giver til i et vist omfang at lade arbejde udføre på søn- og helligdage, omfatter ikke personer under 18 år. Dog er det tilladt sådanne at deltage i søn- og helligdagsarbejde i butikker m. v. i den tid, i hvilken det ifølge lukkelovgivningen er tilladt at holde dem åbne for ekspedition på søn- og helligdage, samt i den tid, der medgår til tilrettelægning og oprydning. De unge skal dog altid have et samlet ugentligt fridøgn.

§ 22.

Stk. 1. Den daglige arbejdstid for personer under 18 år må — bortset fra budtjeneste — ikke overstige det antal arbejdstimer pr. dag, som er fastsat for fagets voksne arbejdere (medhjælpere) ved overenskomst mellem arbejdsgiver- og arbejderorganisationer. Såfremt sådan overenskomst ikke foreligger, fastsættes maksimalarbejdstiden for de unge arbejdere (medhjælpere) af et nævn, bestående af to af hver af de pågældende faglige organisationer udpegede medlemmer samt af en af den faste voldgiftsret udpeget formand. Findes der ingen faglige organisationer i pågældende fag, udpeges de medlemmer af nævnet, som repræsenterer henholdsvis arbejdsgiverne og arbejderne (medhjælperne), af Dansk Arbejdsgiverforening og De samvirkende Fagforbund.

Stk. 2. Udover den ifølge stk. 1 gældende arbejdstid kan en virksomheds indehaver pålægge de unge arbejdere (medhjælpere) før arbejdets påbegyndelse at foretage det fornødne til tilrettelægning af dette eller efter arbejdets ophør at foretage fornøden oprydning på arbejdsstedet, medmindre det i lærlingelovens § 12, stk. 3, 3. punktum, omhandlede timetal vil blive overskredet. Den til tilrettelægning eller oprydning medgående tid må ikke udgøre mere end sammenlagt $\frac{1}{2}$ time daglig, og det samlede antal arbejdstimer, hvori de unge arbejdere (medhjælpere) ialt må beskæftiges, må under ingen omstændigheder overstige 10 timer pr. dag.

Stk. 3. Udover den ifølge stk. 1 gældende arbejdstid kan unge arbejdere (medhjælpere) over 16 år anvendes til arbejde under de i § 13, stk. 2, omhandlede forhold i det omfang, hvori det er nødvendigt.

Stk. 4. Arbejdstiden for personer under 18 år skal ligge samlet, kun afbrudt af passende spise- og hvilepauser.

§ 23.

Udover den ifølge §§ 20—22 gældende arbejdstid må unge mennesker under 18 år ikke anvendes til noget arbejde i en under loven hørende virksomheds tjeneste i eller udenfor sammes område.

Afsnit V.

Kapitel 9. Tilsynet, straffebestemmelser m. v.

§ 24.

Tilsynet med overholdelsen af denne lov og de i henhold dertil udstedte forskrifter føres af arbejdstilsynet og det kommunale tilsyn.

§ 25.

Kapitel 10—15, jfr. § 75, stk. 3, i lov nr. 226 af 11. juni 1954 om almindelig arbejderbeskyttelse finder tilsvarende anvendelse på nærværende lov.

Kapitel 10. Ikrafttrædelsesbestemmelser.

§ 26.

Stk. 1. Denne lov træder i kraft den 1. april 1955.

Stk. 2. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Gustav Pedersen.

/J. E. Foged.

INDHOLDSFORTEGNELSE

Afsnit I.

Kapitel 1. Lovens område m. v. §§ 1—3 sp. 907—910

Afsnit II. Bedriftsfarer.

Kapitel 2. Fælles bestemmelser §§ 4—6 — 911—912

— 3. Særlige regler.

A. Sundheds- og velfærdsforanstaltninger på arbejdsstedet . . . § 7 — 912—918

B. Forebyggelse af ulykkestilfælde §§ 8—11 — 918—920

Afsnit III. Arbejdstid.

Kapitel 4. Arbejdstidsbestemmelsernes område § 12 — 921

— 5. Arbejdstidens beliggenhed § 13 — 921

— 6. Søn- og helligdagsfrihed §§ 14—16 — 921—926

Afsnit IV. Særlige bestemmelser om børns og unge menneskers arbejde.

Kapitel 7. Lavalder og lægeundersøgelse §§ 17—19 — 926—930

— 8. Unge menneskers anvendelse til aften-, nat- og søndagsarbejde.

Den daglige arbejdstids længde §§ 20—23 — 930—932

Afsnit V.

Kapitel 9. Tilsynet, straffebestemmelser m. v. §§ 24—25 — 932—934

— 10. Ikrafttrædelsesbestemmelser § 26 — 934